

2. Дагаева Е.А. Имидж как социально-психологический феномен: теоретико-методологические аспекты изучения / Социология. Психология. Философия: Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского, 2011, № 4(1), с. 363–369.

3. Олефир В.І. Формування позитивного іміджу співробітника ОВС // [Текст], В. І. Олефир / Науковий вісник НАВС. – 2003. – Вип.2. – С.266-273.

ПРОФЕСІЙНА АДАПТИВНІСТЬ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКА ОВС

Александров Д.О.,

начальник кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент

Як відомо, Г.Олдпорт на основі узагальнення близько 50 тлумачень категорії «особистості» запропонував визначення особистості, як динамічної організації індивіда, що складається з психофізіологічних систем, котрі зумовлюють його унікальну здатність пристосовуватися до навколишнього середовища. І хоча у визначенні соціальний компонент взагалі не звучить, але наявна важлива ознака особистості, а саме унікальність пристосування до навколишнього середовища. Отже, ознакою особистості є її адаптованість, на чому наголошував наш співвітчизник Лазурський О.Ф. ще у 1915 році.

Адаптивність можна розглядати принаймні у двох ракурсах: адаптивність до природного середовища та адаптивність до соціального середовища. При цьому адаптаційні здібності визначаються взаємодією базових («типових») рис, неповторна взаємодинаміка яких визначає неповторність («індивідуальне») особистості. Ці ракурси визначають неповторність рушійних сил індивідуальних трансформацій особистості в процесі розвитку. У особистості спостерігається той синтез біологічного з соціальним, наслідком якого вона стає носієм свідомості, і організовує власну соціальну активність та діяльність, адаптуючись до зовнішніх умов. Іншими словами, в процесі соціалізації й вбачається адаптація особистості по мірі того, як вона набуває здатності включатися у суспільство. Відтак, й аналіз особистості працівника ОВС повинен починатися з вивчення його індивідуальної діяльності в системі суспільних відносин та взаємодії.

За теорією Щедровицького Г.П. „бют” (біологічний індивід) стає людиною тою мірою, якою він „привласнює” потік діяльностей людства у її загальних формах. Отже, сукупність діяльностей, що засвоюються особистісно, створює багатство та широту зв'язків індивіда зі світом, з чого можна зробити висновок про індивідуальність адаптивності індивіда, як неповторність процесу соціалізації. Таким чином становлення особистості пов'язане з процесом інтеріоризації суспільних відносин, завдяки чому поняття „соціальна адаптація” конкретизується як: „перетворення суспільних мотивів в особистісні” (Л.І.Божович, П.М.Якобсон); „засвоєння суспільного досвіду” (О.О.Бодальов, О.М.Леонтьєв, Б.Ф.Ломов); „оволодіння нормами, зразками та еталонами суспільства” (М.І.Бобнева); „входження у соціальне середовище та інтеграція в ньому” (О.Г.Асмолов, А.В.Петровський).

У найзагальнішому сенсі інтеріоризація розуміється як формування внутрішніх структур людської психіки в процесі засвоєння зовнішньої соціальної діяльності. В контексті дослідження особистості правоохоронця, варто казати про його професійну інтеріоризацію, яка полягає у формуванні структури особистості працівника ОВС на основі розвитку професійно значущих особистісних якостей в процесі засвоєння діяльності.

Відтак, внутрішній потенціал індивіда виступає регулятивним початком його соціалізації та адаптації, а зміни, що відбуваються на особистісному рівні, є трансформацією форм зв'язку його психічних властивостей із соціумом, як спосіб засвоєння системи людських відносин у спілкуванні та професійній

діяльності. Така інтеріоризація й визначає індивідуальну адаптивність людини в процесі її становлення як особистості в ході соціалізації. Опосередкування зовнішніх впливів сукупністю внутрішніх причин (особливостями перебігу психічних процесів, мотиваційними структурами тощо) ґрунтується на принципі активності психіки.

Тому, розглядаючи особистість працівника ОВС, варто казати про два ракурси: з одного боку, роль психологічних якостей особистості, що визначають її адаптацію у професію в ході інтеріоризації нею відповідних відносин притаманних правоохоронній діяльності, а з іншого боку, - вплив умов цієї діяльності на подальші трансформації особистості правоохоронця. Це пояснюється тим, що занурення особистості працівника ОВС у соціум та професійну діяльність об'єктивно призводить до змін включеного в неї індивіда. Внаслідок чого, зважаючи на власну адаптивність, працівник ОВС постає перед необхідністю вибору: чи залишатися в умовах даної діяльності, змінюючи себе; чи перетворювати ситуацію у відповідності зі своїми бажаннями; чи взагалі варто спробувати вийти з неї шляхом звільнення.

Отже, динамічний підхід розгляду особистості працівника ОВС має на меті вивчення якісних змін в її структурі (прогресивних чи регресивних), форм і тенденцій розвитку, причин її трансформації в умовах специфіки самої діяльності, через призму особистісних детермінант, які й виступають потенціалом її професійної адаптивності. Тут постає питання професійно значущих якостей правоохоронця, адже визначаючи конкретну сукупність особистісних рис, які сприяють успішній професійній адаптації можна казати лише про наявність комплексу первинних рис, які виступають задатками професійної адаптованості. Тому, у кандидата на службу неможливо шукати професійно значущих якостей, адже, згідно діяльнісному підходу, він ще не занурювався у правоохоронну діяльність, і вона ще не могла накласти відповідний відбиток на особистісні риси. Коли ж працівник вже пройшов первинну адаптацію, стає можливим аналіз динаміки розвитку саме професійно значущих якостей, які й відбивають рівень його адаптованості.

Таким чином, особистість правоохоронця – це соціалізований та професійно адаптований активний носій свідомості, інтеріоризований у правоохоронній діяльності. При цьому професійна інтеріоризація передбачає відповідну професійну спрямованість та адаптованість, як особистісні якості. Отже, кажучи про особистість правоохоронця слід відштовхуватися не від загальних типових структурних компонентів, а від конкретних рис, які визначають сперш, задатки потенційної готовності до служби, а в подальшому, й формування професійно значущих якостей. Досліджуючи в структурі особистості правоохоронця відповідну сукупність рис, можна прогнозувати конструктивну чи деструктивну динаміку його професійної адаптації, результатом чого має стати формування професійної адаптованості.

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВМІННЯ ЯК ФАКТОР ГУМАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Левенєв О.А.,

начальник кафедри практичної психології навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук

На сьогодні, в умовах демократизації, гуманізації суспільства, підвищеної уваги до прав людини, боротьби зі зловживаннями силовими методами, роль професійно-психологічних умінь працівників ОВС різко підвищилась і в перспективі буде зростати. Структурно-функціональний аналіз правоохоронної діяльності, а також дослідження функціональних обов'язків працівників міліції